

Virtualioje parodoje – vinilinės plokštelės

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos Meno ir muzikos skaitykla pristato vinilinių plokštelių parodų ciklą „Estradinės muzikos festivaliai“.

Parodą rengė vyresn. bibliotekininkė Birutė Kilčiauskaitė.

Pirmoje ciklo dalyje „Lietuvos pop grupės ir atlikėjai“ virtualiai pristatomas senųjų lietuviškų plokštelių lobynas.

Tarpukario Lietuvoje žinomaisiais Lietuvos estradinės muzikos atlikėjais buvo Danielius Dolskis, Antanas

Šabaniauskas.

Naują postūmį estradinei muzikai davė Lietuvos televizijos susikūrimas, Vakarų valstybėse populiarių vokalių instrumentinių ansamblių moda pasiekė ir Lietuvą.

Pradėjus rengti kasmetinį konkursą „Vilniaus bokštai“, išpopuliarėjo tokie atlikėjai kaip Janina Miščiukaitė, Stasys Povilaitis.

Kūrėsi ir alternatyvios, jaunimo grupės.

Parengta pagal bibliotekos inf.

Išrinkti konkurso „Tramtatulis“ vietinio rato laureatai

Šiaulių kultūros centras, Lietuvos nacionalinio kultūros centro organizuojamo Lietuvos vaikų ir moksleivių – lietuvių liaudies kultūros atlikėjų – konkurso „Tramtatulis“ koordinatorių Šiaulių mieste, nuotoliniu būdu rengė vietinį konkurso ratą.

Šiaulių miesto lopšelių-darželių, progimnazijų, gimnazijų, kultūros įstaigų atlikėjai varžėsi dėl galimybės patekti į Žemaitijos regiono ratą.

Konkurso „Tramtatulis“ vietiniame rate dalyvavo 17 Šiaulių miesto jaunųjų muzikantų, dainininkų ir pasakotojų. Jie grojo tradicinę instrumentinę muziką, dainavo lietuvių liaudies dainas, pasakojo tautosakos tekstus.

Konkurso dalyvius vertino komisijos pirmininkė, Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus vyriausioji specialistė, Lietuvos nacionalinio kultūros centro ekspertė-konsultantė Šiaulių regionui Diana Martinaitienė, Dainų švenčių ansamblių vakaro vyriausiasis liaudies muzikos kapelų vadovas,

Šiaulių Dainų muzikos mokyklos birbynės mokytojas, folkloro ansamblio „Salduvė“ vadovas, liaudies muzikos ansamblio „Saulė“ meno vadovas Darius Daknys ir Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijos direktorė Loreta Tamulaitienė.

Komisija, įvertinusi atlikėjų pasirodymų meninę vertę, atlikimo stilių, įtaigumą, laisvumą, balso natūralumą, grojimo meistriškumą ir sceninę kultūrą, išrinko laureatus, kurie toliau varžysis regioniniame rate.

Šiaulių miestui Žemaitijos regiono rate atstovaus šie konkurso „Tramtatulis“ vietinio rato laureatai: skudutininkių ansamblis, kurį sudaro Ula Adomaitytė, Ugnė Bagdonaitė, Elžbieta Būdytytė Emilija Skiutė ir Elinga Kalabuchovaitė, kanklininkė Toma Pintulytė, pasakotojai Vyktintas Šedys, Adomas Lesniauskas, Audrius Žiauberis, Gustė Grigaitė, dainininkai Iveta Šleiniūtė, Jogaile Beniušytė ir Povilas Lipinskas.

Parengta pagal Šiaulių kultūros centro inf.

Senasis tikėjimas – lietuvių šerdis

Atkelta iš 1 psl.

Vėliau sostinėje pradėjo kurtis vis daugiau folkloro ansamblių. Mano vyras įkūrė Žiūrų kaimo etnografinį ansamblį. Mes atlikdavome apeigas, bet sovietiniais laikais negalėjome skelbtis kaip religinė bendruomenė. Religinę bendruomenę įregistravome tik 1992 metais. Per tą veiklą laipsniškai atėjo nušvitimas.“

Šiandien tokių nušvitimų Lietuvoje daugėja. Nors senojo Baltų tikėjimo atstovai nevaikšto po namus, nedalija lankstinukų, jų atliekamos jungtvių, vaikų palaiminimo arba vardo suteikimo, laidotuvių apeigos vis populiarėja.

Šeimos šventėse – jungtuvėse, krikštynose dalyvauja vidutiniškai trisdešimt ar pusšimtis žmonių. Jie iš arti pamato, kaip stipru ir prasminga, kai apeigos atliekamos senaisiais lietuviškais papročiais: jaunieji praeina juostų vartus, duoda priesaiką prie aukuro, juostomis surišamos jų rankos, o artimieji laimina grūdais. Apeigas lydi senosios lietuviškos giesmės ir kanklių muzika, o ratu sustoję apeigų dalyviai iš vieno kaušo geria apeiginį gėrimą.

Jungtvių apeigoms artimos ir vaikų palaiminimo, vardo suteikimo apeigos. Dažnas svečias vėliau ir pats nori būtent tokios šeimos šventės.

Per metus jų atliekama po šimtą ir daugiau. Taigi, laipsniškai daugėja lietuvių, išpažįstančių senąjį Baltų tikėjimą.

„Lietuvoje kol kas yra diskriminacinis požiūris į religijų įvairovę, – apgailestauja ponija Inija. – Pripažįstamos tik kelios tradicinės religijos. Jos gauna net valstybės paramą. Dar viena kategorija religijų, kurios negauna paramos, bet

Akmuo visais laikais buvo svarbus lietuvių gyvenime ir apeigose.

pripažįstamos jų jungtuvės, vardo suteikimas. „Romuva“ – pačiam žemiausiam lygmeny. Neturime jokio statuso. Oficialiai nepripažįstamos nei mūsų jungtuvės, nei vardo suteikimas. Nors tai pati seniausia religija.“

Dėl tokio diskriminacinio požiūrio „Romuvos“ bendruomenė kreipėsi į Europos žmogaus teisių teismą.

Teismo prašoma pripažinti, kad Lietuva pažeidė Europos Žmogaus

teisių konvencijos straipsnius dėl minties, sąžinės ir religijos laisvės. „Mes nesiekiame kompensacijos ar kitos materialinės naudos, – tvirtina I. Trinkūnienė. – Geriausias mums padarytos žalos atlyginimas – Strasbūro Teismo pripažinimas, kad mūsų teisės buvo pažeistos. Tai įpareigojotų politikus keisti teisės aktus ir leisti visas religijas, kokios jos bebūtų, Lietuvoje laikyti lygias prieš įstatymą.“

Gyvieji ir mirusieji – viena šeima

„Pamatinis senojo Baltų tikėjimo teiginys, jog gyvieji ir mirusieji sudaro vieną šeimą, – pasakoja krivė. – Tai atspindi mūsų senolių tradicijas. Per Vėlines lankome artimųjų kapus. Per Kūčias ar kitas šventes padedame lėkštelę mirusiesiems. Tuo patvirtiname, jog jie yra šalia mūsų. Tik gal būt sėdi ant vėlių suolelio. Gyvieji ir mirusieji sudaro vieną visumą. Juk ir liaudies pasakojimuose žmogus po mirties įsikūnija į medį, iš medžio yra išskobiamos kanklės, kurios kalba žmogaus balsu.“

Gyvųjų ir mirusiųjų pasaulio vienovė atsispindi ir laidotuvių apeigose, kurios palyginti su kitomis apeigomis, mažiausiai keitėsi. Jose labiausiai išlaikytas archaisinis lygmuo.

Ir šiandieninėse laidotuvėse yra daug momentų, išlikusių iš senojo Baltų tikėjimo. Ugnis, simbolizuojanti žmogaus gyvenimo ugnelę, nešama iki kapo duobės, dedama į kapą.

Išpūdingos, prasmingos ir gilios mirusiųjų palydėjimo giesmės.

Ar kai „Romuvos“ atstovai atlieka apeigas, nekyla konfliktų tarp jų ir tradicinių religijų atstovų?

I. Trinkūnienė sako, jog tokių dalykų nėra pasitaikę. Tai arti-

mųjų pasirinkimas. Laidojant žinomą mitologą buvo pakviesti „Romuvos“ atstovai, nes mirusiojo valia buvo palaidoti pagal baltų papročius. Bet laidotuvėse dalyvavo ir katalikų kunigas. Pavyko susiderinti. Nebuvo jokių išpuolių.

„Esu laiminga“

Senosios Baltų kultūros analizė ir Senojo tikėjimo pasirinkimas nušviečia ponios Inijos gyvenimą iki šiol.

„Esu laiminga, – sako moteris. – Turime stiprią bendruomenę, daug draugų ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Latvijoje yra senojo baltų tikėjimo bendruomenė „Dievturiai“, kurie susibūrė dar iki antrojo pasaulinio karo. Džiaugiuosi ir didžiuojuosi apeigų folkloro grupe „Kūlgrinda“, kuri yra žinoma ir vertinama ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Leidžiame kompaktines plokšteles. Jų esame išleidę jau devynias. Jose įrašytos giesmės Perkūnui, valdovui Gedinui, Laimai, Austėjai, Žemynai, prūsų giesmės.“

„Kūlgrindos“ plokštelės unikalios ne tik savo turiniu. Jų aprašai ir giesmių tekstai išversti į anglų kalbą. Tai užtikrina platesnę senosios kultūros sklaidą pasaulyje. Tuo pasirūpina vertėja Vija Arbas.

Žinomumas pasiektas nuosekliu kasdiniu darbu. Po trupinėlių renkant medžiagą, ją rekonstruojant.

„Viskas vyko labai pamažu, – pasakoja ponija Inija. – Surinkti senąjį folklorą – didžiulis darbas. Rekonstruojant senąsias giesmes tenka pridėti ir savo kūrybos. Kartais pritaikyti kitos giesmės melodiją. Bet atrandame labai stiprių dalykų. Pavyzdžiui, leisdami „Giesmes Žemynai“ atradome užkalbėjimą – maldą.“

Kas dveji metai bendruomenė leidžia žurnalą „Romuva“.

Dvidešimt penkioms Lietuvoje gyvuojančioms Senojo Baltų tikėjimo bendruomenėms vadovauja vaidilos. Daugiausia bendruomenių įsikūrę Vilniuje. Jų yra ir Panevėžyje, Anykščiuose, Merkinėje, Varėnoje, Alytuje, Kelmėje bei kitose Lietuvos vietose.

Prieš dešimt metų, pagal gyventojų surašymo duomenis, Lietuvoje jau buvo per penkis tūkstančius senąjį Baltų tikėjimą išpažįstančių žmonių. Šiuo metu jų turėtų būti bent dvigubai daugiau. Galbūt tai šiek tiek atsispindės per gyventojų surašymą. Nors kai surašymas vyksta ne gyvai kalbinant žmones, o iš Duomenų bazių, visiškai tikra situacija gali ir nepaaiškėti.

Visos senojo tikėjimo apeigos atliekamos prie ugnies aukuro.

Jungtuvės pagal senuosius papročius.